

Lorenz Langenegger

Muškarac sa satom

Pružila li činjenica da je dječji vrtić bliži od groblja nekakvu utjehu, razmišljao je Viktor dok je izlazio na ulicu i skrenuo iza ugla, gdje je mogao čuti smijeh djece i vidjeti njihova vesela lica kad bi se na ljuljački vinuli iznad živice, može li danas pružiti nekakvu utjehu. Dosad nikad nije sjedio na klupi pred vrtićem, nego uvijek na jednoj usred groblja. Odabrao bi groblje jer cijeni tišinu, samo tišinu, a ne mrtvu tišinu, kako bi mu Marie za kišnih dana znala pripisati. Osim toga, na klupama kraj vrtića tijekom dana sjede majke, a navečer Tamili. Dolaze kako bi se igrali, imaju potpuno pravo sjediti na tim klupama. Dok čekaju na svoju djecu, majke se u pješčaniku i na tornju za penjanje igraju s onim kasnije rođenima. Tamili pod svjetlom uličnih svjetiljki dijele karte i viski produžen s Colom šalju ukруг. O tome čekaju li na mir u svojoj domovini, na vijesti o svojim rođacima, Viktor može samo spekulirati. Za njega bi preostale samo te klupe. To je bio njegov stav kojeg je Marie strpljivo izložio kad bi ga pitala za njegove česte odlaske na groblje. To što posjećuje groblje nema nikakve veze s grobovima, a još manje s mrtvacima koji tamo leže. Nije poznao niti jednog iako se radilo o velikom groblju. Jezovitu sklonost prema društvu mrtvaca odlučno je odbacivao. Radilo se o ponudi klupa i tišini i ničemu drugom. Ni u kojem slučaju nije mogao pristati na pretpostavku o njemu kao tužnom čovjeku. Sjetan je koliko i svi drugi. No mora priznati da je danas ostao duže ležati u krevetu, iako se vani već odavno razdanilo.

Viktor prolazi kraj vrtića, duž zelenih izloga zadružnih stanova, prelazi preko glavne ceste i prije no što je stigao do groblja, zna da će proći kraj njega iako nema neki drugi cilj. Kad, kao danas, ne skrene u glavnu aleju groblja, ne preostaje mu ništa drugo nego da ga zaobiđe. Ceste pune automobila koje se pružaju duž zidina, loša su alternativa cvjetnim livadama, starim, stršećim hrastovima i platanama, fontanama i klupama, koji ga očekuju unutar zidina.

Nakon jednog kruga oko groblja, ponovno će pokušati proći kroz vrata od kovanog željeza kako bi pod nogama osjetio škripu šljunka glavne aleje. Ne uspije li ni drugi put, neobavljena posla otići će kući, gdje ga čekaju dugi sati dok mu nadolazeća večer ne dozvoli upaliti svjetlo. I to bez obzira na činjenicu da već na početku večeri treba pritisnuti prekidač zbog mraka u njegovom sjenovitom stanu u visokom prizemlju. Za lijepa, kasnojletna dana, kroz prozore njegovih dvaju soba sat vremena na ulicu padaju okomite, podnevne sunčeve zrake. Već krajem rujna Viktor mora sjesti na prozorsko okno kako bi na licu osjetio tople zrake. Jedinu sunčevu svjetlost koja pada kroz dvorišne prozore kuhinje i spavaće sobe, noću zamjenjuje mjesec.

Viktora nikad nije smetao ograničen vidik. Pod njegovim prozorom prolazi kratka slijepa ulica. S obje strane postoje samo tri kućna ulaza. Uski pločnici dostatni su malobrojnim pješacima. Znak zabrane zaustavljanja pobrinuo se za to da dostavna vozila ne otežavaju promet. Sve drugo osim pročelja udaljenog nekoliko metara od Viktorova prozora bilo bi jednako rasipanju javnog prostora. Marie je gotovo uspjela otjerati ga iz stana. Nije propuštala ni jednu priliku kako bi se žalila na mrak. Predviđala je da će u tom stanu uvenuti, na što bi on spomenuo svoju sobnu biljku koja je već godinama polagano, ali postojano rasla. Svaki dan jede voće te dodatno uzima vitamine u obliku šumećih tableta. Tako je branio svoje zdravlje. Ni argument da sunčeve zrake izazivaju teške bolesti nisu ostavljale dojam na Marie. Ostala je pri svom stavu o neprihvatljivom položaju njegova stana. Njezine riječi odzvanjaju Viktorovim ušima. Već je prošlo neko vrijeme otkad joj je zadnji put skinuo čizme i na vješalicu uredno objesio kaput kojega je običavala svući i pustiti ga da nemarno padne na tlo. Ipak je sjećanje na njezino jadikovanje popratio zadovoljnim smješkom. Drag mu je stan, i biljka je pustila mnogobrojne nove, nježno zelene mladice otkad ju je presadio u drugi lonac.

Jutros je poštar trebao pozvoniti dva puta kako bi ga izvukao iz kreveta. Skočio je na noge jer je poštar zvonio samo ako je njegova dostava bila od posebnog značaja, a Viktor je znao da pritom nije bio strpljiv čovjek. Onaj tko se unutar kratkog roka ne bi pojavio na vratima, taj nije bio kod kuće, barem po mišljenju poštara. Zato je Viktor skočio, obukao hlače koje su ležale na stolcu kraj njegova kreveta te požurio prema vratima. Poštar se već okrenuo, i kad se Viktor spremio da iznese prigovor o sve kraćem vremenskom roku u kojemu je moguće pošti vjerodostojno potvrditi da ste kod kuće, poštar se okrenuo prema njemu. Pritisnuo je pogrešno zvono, donje umjesto gornje, jer je nejasno, budući da su oba zvona jednako udaljena od pločice s imenom. Samo onaj koji bi ih brojao došao bi do jednoznačnog rješenja koja pločica s natpisom pripada kojem zvonu. Paket nije za njega, čije ime stoji pod zvonom koje je zabunom pritisnuo, nego za osobu u stanu iznad njega. Nemojte ništa zamjeriti, rekao je, te potom odmah nestao.

Radilo se o neobično velikom paketu, kojega je glasnik morao dostaviti. Bio je toliko velik da ga nije mogao staviti pod ruku, nego ga je morao držati objema rukama kako bi ga po stepenicama odnio gore. Viktoru je prolazilo kroz glavu što su mu mogli sve poslati u paketu tolikih dimenzija. Svjetleći globus na stalku od drva trešnje, talijanski aparat za kavu s odvojenim mlincem, prvu polovinu Brockhausova izdanja u kožnom uvezu. Izvadio je uobičajene dvije, tri odbijenice iz poštanskog sandučića te zatvorio vrata razočaran što hitno zvonjenje na vratima nije bilo namijenjeno njemu. Barem je njegov osjećaj sjete bio prevaren te on izvučen iz kreveta, pomislio je i opirao se želji da se ponovno vrati u krevet.

Naribao je jabuku. Paket je bio adresiran na njegovu susjedu iznad njega. Mogao ga je primiti za nju, prolazilo je Viktoru kroz glavu. Sigurno nije kod kuće. Svakog je jutro u pola osam odlučnom spremnošću izlazila iz kuće i rijetkokad se vraćala prije sedam. Uštedio bi joj odlazak u poštanski ured, i otvorila bi se prilika da započne razgovor s njom. Prilikom susreta u stubištu uzvraćala je

pozdrav i odgovarala na njegova pitanja o zdravlju i vremenu u kratkom, ali ljubaznom tonu. Možda bi ga pozvala na čašu vina i tako bacila u zaborav jučerašnje poslijepodne. Spustio je jabuku, otišao do prozora dnevne sobe, ali poštarevo vozilo zlatnožute boje već je napustilo mjesto sa znakom zabrane zaustavljanja. Pomiješao je jabuku s pet punih žlica zobenih pahuljica. Dok voda za čaj nije prokuhala, ostavio je zobene pahuljice u soku od jabuke, i zatim je kaši dodao šalicu jogurta. Doručak koji ga je već godinama krijepio za nadolazeći dan.

Viktor je uvijek iznova na rubu da sjedne na klupu kraj vrtića. Ako je slobodna jedna klupa koju nije rezervirala niti jedna majka, i ako je još previše danjeg svjetla za Tamile, on uspori korake, ponekad se čak i zaustavi na trenutak. I danas je oklijevao pred jednom slobodnom klupom, razmišljao je bi li mu godilo veselje zaigrane djece, pogled na neopterećene i bezbrižne zbog beskrajnog života pred njima. Ali i danas je produžio, a oklijevanje ga nije spriječilo da prijeđe preko igrališta za djecu iako je znao da mu na raspolaganju neće biti još jedna klupa na koju bi mogao sjesti kako bi izbjegao groblje. Upravo danas bi ga rado izbjegao jer upravo je njegov boravak na groblju bio kriv za to što je duže no uobičajeno ostao ležati u krevetu.

Sjedi li rado na groblju, pitali su ga jučer, i danas se više ne usuđuje otići na mjestašce na kojemu je do nedavno stajala crvena bukva, a sad natpis na kojemu piše da su lijepo, staro stablo morali posjeći jer je bilo bolesno. Nije bilo prvi put da je zauzeo prazni prostor koju je posjećeno stablo ostavilo za sobom, i sunce je ovdje sijalo duže no drugdje. Da, rado tu sjedi, odgovorio je, i tek nakon što je stigao kući otkrio je kakvo svjetlo, štoviše kakvu sjenu je ta prva rečenica, ta potvrda, koja mu je bez oklijevanja prešla preko usana, bacala na njega. Čovjek koji samovoljno i bez ustezanja priznaje da rado sjedi na groblju, toga su, a to je nažalost shvatio tek kod kuće i to prekasno, olako mogli smatrati čudnom

osobom. Tako je vjerojatno i bilo. Muškarac, čije ime nije niti saznao, od početka ga je smatrao čudnom osobom, i zato je tako naglo nestao. On je u sebi Viktora nazivao čudakom, čudnim svatom, možda čak i bezopasnim luđakom, pri tome je Viktor jako puno očekivao od tog susreta. On je obećavao puno više od svakodnevnih susreta s ljudima u autobusu ili damom na blagajni, koja je zaboravila izvagati jabuke. Kad je posljednji put došlo do nekog susreta koji je mogao prerasti u poznanstvo?

Bio je muškarac njegovih godina. Nosio je odijelo na kojemu se na prvi pogled vidjelo da nije odijelo koje se nosi na pogrebu. Radilo se o običnom poslovnom odijelu koje se često moglo vidjeti u gradu, a vrlo rijetko na groblju. Trgovine za mušku odjeću prodavale su stotine odijela te vrste zaposlenicima banaka i osiguravajućih društava, koji su u uredskim zgradama u središtu grada unajmili prostor za svoje središnjice ili barem podružnice. Većinom su se ta odijela prodavala uz košulje čija je etiketa lagala da ih se lako glača, i uz neupadljive kravate.

Neka ga ispriča, on ne želi smetati, nikako, vjerojatno Viktor želi samo tu sjediti, što je rado i činio, kako je upravo potvrdio, nastavio je muškarac, i Viktoru niti u tom trenutku nije upalo u oči da je ponavljajući svoj odgovor upozorio da je s njegove strane bilo potrebno objašnjenje kako bi se izbjegli nesporazumi oko njegova boravka na groblju. Vjerojatno bi bilo dostatno da je naveo kako tu sjedi zato jer su klupe pred vrtićem zauzete, i muškarac nikad ne bi došao na ideju da je on čudak.

Strašno mu je žao, ali ne može šutjeti, i ako nema ništa protiv, rado bi to činio s njim, no ako smeta, a to može jasno potvrditi kimanjem glavom, onda će odmah krenuti dalje i ni trenutak duže stajati pred njegovom klupom.

Razgovor za Viktora nije mogao bolje započeti.

Može li mu reći koliko je sati, pitao je muškarac i pritom pokazivao na svoj sat. Rado bi da mu on potvrdi točno vrijeme, jer je u situacijama nalik ovoj uvijek sumnjao u svoj sat, iako je od vremena njegove krizme besprijeckorno radio i on

otad nikad nije zakasnio na let ili neki termin, barem od svoje krizme nije mogao svoj sat kriviti niti za jednu minutu zakašnjenja.

Viktor je muškarcu rekao točno vrijeme, dok je sat na crkvenom tornju oglasio posljednu četvrt sata, jer on nije nosio sat.

Ako je tri sata, onda je i danas sve u redu s njegovim satom, i ne preostaje mu ništa drugo no strpiti se.

Muškarac se pripremao kako bi sjeo na klupu kraj Viktora, no opet je poskočio prije nego je tkanina njegovih hlača dodirnula drvenu klupu.

Moli ga za dopuštenje da sjedne iako mu je time već zaprijetio, nasmijao se muškarac. Šutjeti ne može, i njegove će se riječi, to ne može spriječiti, sručiti na njega, ako mu dopusti da sjedne kraj njega.

Viktor je kimnuo i muškarac je sjeo. Stanje sjedenja jednog pored drugog nije bilo duga vijeka. Muškarac je počeo njihat nogama, što je dovelo do toga da ne može držati mirnim ni gornji dio tijela, pa čak je i voskom sljepljene pramenove na čelu pokrenuo. Muškarac je bio posve svjestan svog nemira i kako bi ga suzbio ubrzo je prebacio jednu nogu preko druge i stisnuo ruke među bedra. Osuđen na nepomičnost, nekoliko se puta pokušao pomicati naprijed-nazad, zatim je poskočio s klupe, uzdahnuo s olakšanjem, kao netko kojega su nakon niza godina u tamnici oslobodili lanaca. Okrenuo se oko vlastite osi i stao iza klupe. Dok je nogama strugao po šljunku i podizao oblačiće prašine koji su se poput sive opne spustili na njegove plitke cipele, nastavio je.

Sazanta će najkasnije u četiri. U četiri! To je skoro još sat vremena. Sva sreća da je sreo njega. Da Viktor ne sjedi na toj klupi, on ne bi znao kako izdržati tih sat vremena. Već je bio posumnjao da je doći na groblje loša zamisao. Ovdje nije očekivao naići na strpljivu osobu poput njega. Veća je vjerojatnost bila susresti nekoga za šankom koji bi s njim razgovarao sat vremena. Ali za šankom bi postojala mogućnost da se napije, i to bi bez obzira na odluku povjerenstva bilo kobno. Nije si mogao dozvoliti da se vrati pijan u ured. To što se u takvoj situaciji ide napiti, sigurno bi protumačili kao neodrživu slabost. U najgorem

slučaju bi takav događaj doveo do nove procjene pravog stanja. Ali imao je sreće. Sreo je čovjeka koji će mu pomoći tijekom tih dugih sat vremena, i na tome mu je zahvalan.

Viktor je okrenuo glavu očekujući da će ga pogledati u oči. Veselio se što mu je netko bio zahvalan i htio je onome koji je izgovorio tu lijepu rečenicu, pokloniti topli pogled. No muškarac je gledao u vrhove svojih cipela koje su mehanički strugale po šljunku, i prošlo je neko vrijeme dok je slika prašnjavih cipela prodrila u njegovu svijest i on postao svjestan struganja. Još jedanput je pokušao sjesti. Iznova je popustio pod nesavladivim porivom da se pomiče. Podigao je jednu nogu na klupu i njuhao gornjim djelom tijela naprijed-nazad. Stajao je pred Viktorom i izvukao novčarku iz stražnjeg džepa na hlačama.

Prekjučer mu je sin navršio tri godine. Ajajaj, već tri, viknuo je muškarac i rukom opalio po koljenu. I drugo je na putu. Znaju to sa sigurnošću već nekoliko dana. Kakvu rođensku proslavu je imao mali. Prvi put je smio pozvati prijatelje. Djeca već vrlo rano znaju vole li se ili ne. A mali je točno znao koga će pozvati, a koga neće. Čitavu prethodnu večer je napuhivao balone. Njegova supruga ne voli napuhivati balone, ne podnosi ni poštanske markice i omotnice koje se ne mogu same zalijepiti, to ne podnosi, ali zato izvrsno kuha.

Muškarac je Viktoru pružio fotografiju s malim, plavokosim dječakom koji je sjedio nad ogromnim komadom kolača. Viktor se nasmiješio i ipak muškarcu uspio uputiti topli pogled.

Lijepo dijete. Živahnih očiju. Njegov sin ima sasvim sigurno izuzetan karakter, to se jasno može vidjeti. Svojom voljom ponekad sasvim sigurno uspijeva svoje roditelje dovesti u neprilike.

U neprilike, smijao se muškarac, to je, blago rečeno, beskrajno umjeren iskaz. Mali redovno razbjesci svoju majku kao i njega, oca, kad se navečer vrati kući. Ne može vjerovati kako osoba od samo tri godine u svojoj glavi već može imati takve fiksne ideje. Prije mjesec dana su tijekom onog neobično vrućeg vikenda krenuli u prirodu, ostavili automobil uz rub šume i sa svim stvarima uronili u

osvježavajuću hladovinu. Pronašli su lijepo mjesto uz potok gdje su rasprostrijeli pokrivač za piknik. Mali je odmah otrčao do potoka. Voda je privlačna djeci barem onoliko koliko i vatra, kao i sve ostalo što je opasno i roditelje drži na nogama. On je odmah krenuo za njim i jedva ga ulovio za hlače, kako bi njemu i sebi skinuo cipele prije nego što su počeli gacati u hladnoj vodi. Na plitkom mjestu počeo je slagati kamenje kako bi pregradio potok. Za maloga je to bilo prvo pregrađivanje potoka uopće. Iako je odavno prerastao dječju dob, ni on, otac, ne može mirovati kraj potoka bez da ga pokuša pregraditi. Naravno da se mali nimalo nije zainteresirao za njegovo iskustvo. On, koji prvi put pregrađuje potok, posve je precizno iskusnom majstoru pregrađivanja pokazivao gdje se mora staviti koji kamen.

Muškarac je vratio sliku u novčarku i iznenada se duboko zamislio.

Siguran je da je mali besprijekorno pregradio potok, rekao je Viktor u pauzi koja je nastala zbog muškarčeve zamišljenosti.

Od samog početka bavio se mišlju da pred kućom izgradi biotop, i naravno da i mali potok mora postati dio biotopa.

Muškarac je te riječi izgovorio posve neuvjerljivo, bez snage slikovitog predočenja. On ih je samo tako rekao i očito je u svojim mislima već bio negdje drugdje. Počeo je pucketati malim prstom na lijevoj ruci. Napetosti koje se muškarac zglob po zglob oslobađao, prešla je na Viktora. Uspio se svladati do prstenjaka desne ruke, no zatim se umiješao.

Hoće li u vrtu saditi cvijeće ili isključivo povrće. Jedina mogućnost da se u gradu dođe do vlastitog komada zelenila koje je veće od balkončica veličine sanduka, je da se natječe za vrt u predgrađu. No to je misao s kojom se još nije ozbiljno pozabavio.

Viktor je na vrijeme primjetio da ne smije nastaviti. Ovom temom je prekinuo tešku šutnju. No o vrtovima bi pričao do besvijesti. Rad u vrtu bio mu je posve stran. Možda to tako ne mora ostati, pitao se, ipak se osjeća blizak prirodi, iako mu bolesna crvena bukva nije priredila neprospavane noći. Svoju sobnu biljku

nije njegovao da bi prkosio Marie nego zbog pukog veselja njezina uspijevanja. Odlučio je svoju potragu za namještenjem u budućnosti proširiti i na posao vrtlara. Redovno se prijavljivao za poslove zidara ili stolara, ne zato jer je izučio te zanate, nego zato jer je bio uvjeren da može prisvojiti zahvate rukom jednog zidara ili stolara. Prijavio se već i za posao bravara i preciznog mehaničara, jedanput čak i za posao šumara. Tad se već bio približio vrtlarskom poslu. Naštetiti mu ne može. Možda je za njega postojalo mjesto pomoćnog vrtlara. Tako će pomoću cvjetnih gredica ili travnjaka učvrstiti svoj položaj. Sve je to u velikoj opasnosti, duboko je uzdahnuo muškarac te pred Viktorom klupom počeo hodati gore-dolje. Pogledao je na sat. Možda mu je upravo sad, točno osam minuta prije pola četiri, bila zapečaćena sudbina. Donese li povjerenstvo nepovoljnu odluku, promijene li se prilike i voditelj odjela ne bude mogao održati obećanje koje mu je čvrstim stiskom ruke dao kad je odlazio iz ureda, onda je sve izgubljeno.

Viktor je želio reći nešto utješno. Kad bi muškarac opet sjeo kraj njega, pomislio je Viktor, možda bi mu mogao staviti ruku na rame. Ima ugodne ruke, tople i mekane, redovno je rezao nokte i nije ih grizao nego koristio turpiju po potrebi. Marie je uvijek hvalila njegove ruke.

Za tako nešto postoji samo loš trenutak, to je naravno znao, ali sadašnji je jedan od lošijih trenutaka koji se može zamisliti. Drugo je na putu, nova kuća je useljiva, ali daleko od toga da je posve uređena. Čak i da hoće ne može zamisliti što bi to značilo.

Muškarac je lice pokrio rukama i zaustavio se, kao da si je ipak želio predočiti što se u sljedećih nekoliko minuta može sručiti na njega. Viktor se također digao i učinio bespomoćan korak prema muškarcu.

On je posve siguran da će povjerenstvo doći do istog zaključka kao i njegov pretpostavljeni. Oni ni ne mogu doći do drugog rješenja, budući da je očigledno da svakom čovjeku koji ima i truna pameti odmah upada u oči koliko je

vrijedan, a povjerenstva se bez sumnje sastoje od razumnih ljudi. Može biti bez brige.

Viktor je osjetio da njega i muškarca nešto povezuje, i on je želio iskoristiti šansu da se s njim udruži. Razumijevanje koje je osjetio za njega, muškarcu nije moglo promaći. Našla su se dvojica koji mogu zajedno sjediti na klupi iako su trenutno stajali ispred nje.

Nije ispričao ništa o tome svojoj ženi. Muškarac je odmahnuo glavom. Ona se mora čuvati. Nije si želio ni predočiti kako će ubuduće sjediti s njom za stolom, zaspati pored nje i probuditi se, a ne moći s njom razgovarati o najgoroj mogućnosti, ako će se ona u sljedećih nekoliko minuta sručiti na njega.

Mobilni telefon zazvonio je usred najveće zabrinutosti. Viktor je pomislio da je blijedo muškarčevo lice postalo još blijede. Muškarac je mobilni telefon polagano izvukao iz kaputića, da bi ga zatim naglo pritisnuo uz uho. Muškarac se bojavao samo jedan zamrznuti trenutak, a potom se napetost pretvorila u veselo blistanje. Bilo je jasno, njegov pretpostavljeni usrećio je suradnika s viješću da sve ostaje po starom, da je povjerenstvo potvrdilo ono što je predskazivao.

Muškarac se smijao, okrenuo se od Viktora telefonirajući i udaljio se nekoliko koraka. Viktor je gledao za njim dok nije nestao iza jednog nadgrobnog spomenika. Sjeo je na klupu i čekao.

Prošlo je nekoliko minuta prije no što je Viktor shvatio da se muškarac neće vratiti. Otišao je u ured ne davši Viktoru priliku da mu čestita za svršetak neugodne priče. Još duže je potrajalo dok se začuđenost iznenadnim odlaskom nije pretvorila u potištenost. Sunce je zašlo i večer je počela kad se Viktor digao i krenuo kući.